

298 nemáme ostatně štěstí. V Aventinu vydaný román L. N. Zvěřiny Levoča jest také velmi slabý: úplná starožitninka v koncepci, v kompozici, v charakterech. Ale nekoketuje alespoň nevkusně se siláckými pózami jako Rosůlek a jest tam přece sem tam místo, které nasvědčuje tomu, že je psal básník, byť úzkého formátu.

Volkslieder der Slaven

V Lipsku nákladem známého Bibliografického institutu mezi Meyero-vými Klasiky vyšel silný svazek básní slovanských, který v devíti oddílech zahrnuje nejcennější z lidové poesie velko-, malo-, běloruské, polské, lužické, české, slovácké, slovenské, chorvatské, srbské a bulharské. Svazek tento vybral, přeložil, kritickým komentářem doprovodil Pražan *Pavel Eisner* a vykonal tak vzácné dílo, v němž se zasnoubil veliký talent básnický s nemenším vkusem a taktem umělecko-kritickým i s opravdovostí poznání jak filosofického, tak národopisného. Pavel Eisner jest dnes nejlepší básnický překladatel našich řečí do němčiny, který tě nutí, abys vzpomínal na největší mrtvé mistry tohoto oboru v německé literatuře. Není hluchých nebo dřavých míst v jeho překladech a tvar jest vždycky vyvážen co nejpoctivější prací z nitra, bez podvodů, klamů, kulís, triků. V době dnešního velkopřumyslu překladatelského a výroby fabričného tuctového zboží, která s ním souvisí, čtou se překlady Eisnerovy jako zkazky z mytické nebo bohatýrské doby, o níž se dovídáme již jen z prvních kapitol literárních dějin a v níž by se nám nechtělo jinak ani věřit.

Šedesáté výročí smrti Baudelairovy

dává mnoho vzpomínati a znova si uvědomovati a vážiti básníka, který neuniká domácí kritice — nemíním tím ovšem kritiku různých literárních historiků, nýbrž kritiku takových duchů, jako jest Paul Valéry —, ale pro cizinu září stále tvrdým dýmantným leskem hvězdy první velikosti. Doma jsou to nejmodernější a poslední, takový Soupault a jemu blízcí, kteří jej ctí jako východisko dnešního osvobození, rozpoutání i zvýbušnění poesie, jež jest jim ztělesněno v Rimbaudovi a Lautréamontovi.

Východisko velikosti Baudelairovy jest *objevitelství*, to stává se stále patrnější; objevitelství zvláštní velkoměstské krásy nebo ošklivosti a děsu, které jsou posledního průmyslového data a neznámé antickému citění a hodnocení světa: velkoměstské reality hříchu, neřesti, bídy. Aby mohl býti tímto objevitelem, musil mítí duši středověkou, katolickou,

299 duši dantovskou, která jest i přitahována, i odpuzována novými formami zla; a tu měl ve vysokém stupni: duši katolického realisty i spiritualisty zároveň. Prvek helénský byl na štěstí v tomto duchu velmi slabý a toho právě bylo třeba v *tehdejší situaci* francouzské poesie; neboť tato složka v duších, kde nabyla převahy, vedla k ušlechtilé mrtvolnosti francouzského Parnasu (Leconte de Lisle) a konec konců k retrospektivnímu akademismu. Baudelaire byl celou svou duší katolický mystik, rozumíš-li tím slovem vnitřní dramatičnost, která staví proti sobě do největšího rozporu ducha a hmotu, hřích a vykoupení, skutečnost jevovou a realitu duchovou — Villon o 400 let starší, Villon doby, kdy díky modernímu zprůmyslnění a zestrojování rozporu mezi touto dvojí sférou dorostly stupně intenzity přímo děsivé. Mezi touto dvojí sférou osciluje sebemučitelcky tento duch básnický, ubíjeje se o jednu i druhou, ale rozezvučuje se zároveň do hudby i zpěvu mámivé krásy a síly předtím neznámé. Rozklenutým hiátem mezi obojí oblastí — pekelnou i nebeskou, ďábelskou i andělskou — jest dána ta ohromná vzpruha poesie Baudelairovy, její nosnost i dostřel síly zcela výjimečné, kterými zasahuje ještě nás a jimiž se spřízňuje s Rimbaudem i Lautréamontem, dnes tak aktivními. Památka Baudelairova v Čechách, kde přitahoval mnoho duší, aniž mu bylo vždycky jen i zpola rozuměno, byla důstojně uctěna bibliofilským vydáním Fanfarla, jeho první románové práce, s obsáhlou studií Karla Teige, nákladem Odeonu.

Vančurův dramatický debut

Vančura je nadějí a víc než nadějí nové české prózy. Řekl jsem jinde, jak vysoko si cením jeho apokalyptické epejeje Polí orných a válečných. Proto jsem šel s velikou dychtivostí do Osvobozeného na jeho Učitele a žáka. Velmi zajímavé, řekl jsem sobě i jiným po představení. To zní jako fráze nebo vytáčka. Ne, zde jest to výraz jakýchsi rozpaků. Chodím zřídka do divadla, neumím proto snad poslouchat; uniklo mně snad mnohé. Proto říkám zde zatím svůj dojem. Kdybych měl pronést soud definitivní, musil bych věc číst nebo vidět ji ještě jednou.

Vadí mně některé věci. Nerozumím dobře poměru mezi doktorem (a básníkem) a žákem. Čemu učí básník Jana? Co vyčítá Jan z jeho knih? A vyčítá z nich, co jest v nich opravdu? Jest to pouze touha po dále, blouznivá láska k dalekému, neznámému, tajemnému? Žízeň dobrodružství a cest? Nu, to by nebylo mnoho. Na to by stačily po případě i indiánky a detektivky. V této neurčitosti je vada. Zde by bylo třeba konkrétnosti co největší. Nemůže vzniknout pocit tragičnosti tam, kde nevidím lidí, kteří se bijí o něco, co jim záleží co nejbolestněji za nehty; pouhé

blouznění nestačí. Možno, že básník učí absolutnu; ale pak by právě to absolutno musilo být určitě opsáno jako životní řád a řehole.

Z Jana se vyklube nakonec slaboch, tatrman, frazér, hastroš; něco polovičatého. Zabil a nezabil svého strýce. Zabíjel v myšlenkách, nezabil nožem. Doktor ho přesvědčí ve scéně originálně pojaté, že takoví slabochi ani zabítí *nemohou*. A trosečnický Don Quijote zmoudří; vrátí se do rodinné koleje, ke krbu, ke své slepičí snoubence. Byla by to tedy hra o ilusi a desilusi? O vyzrání z opilství? Pak by to bylo přes ono originální pojetí, o němž jsem se zmínil, nenové; odkazovalo by to nazpět k epigonskému romantismu, k létům devadesátým.

A proč nedal autor Janovi otce a matku? Proč mu dal strýce a tetu? S rodiči byl by zápas mnohem dramatičtější než s příbuznými. Na tetě a strýci ulpívá vždycky něco bezděky komického. Já alespoň jako dítě jsem to cítil a nebral jsem své strýce a tety nikdy příliš vážně.

V poslední scéně básník a učitel začíná učit jiné dítě, náhodou zase Jana. Pokračuje tedy ve svém poslání, které je silnější než všecka jeho zklamání, všechny jeho nezdary? Chce *tohle* říci básník? Nebo něco jiného? Neboť uvažte: neučí již svého nového žáčka snům, neopájí ho poesíí dálav, touhami absolutna, ne: vykládá mu geometrickou větu Pythagorovu. Znamená to, že i on zestřízlivěl? Zaměnil blouznivost za něco pozitivního a matematického? I zde by se tedy odehrávalo drama desiluse? Nevím, autor mne nechává v pochybách. Což pokládám za chybu právě zde, kde by měl být nejurčitější.

Jest tento básník myšlen jako posel nějakého velikého nesmluvného principu životného? Kdyby to bylo jasně pojato a důsledně provedeno, musilo by to dáti mesianistické drama úžasné síly. Škoda, že se takto — při své nejasnosti a neurčitosti — nedostal autor přes první jeho začátky.

A tak zbývá ti v duši jen ozvěna čehosi velce chtěného, ale také fantomatického a embryonálního. Velikých vztýčených stínů, bijících se spolu slovy — slovy veliké básnické krásy —, ale přece konec konců jen slovy. Připomínají ti chvílemi Claudela ve své tvrdé ražbě, ve své sentenční kantiléně.

Ať tak, ať onak: cítím, že tu leží veliké básnické možnosti, kterých autor nevytěžil, jichž se ledva letmo dotkl, aby jich pak minul; ale snad se k nim vrátí ve své tvorbě pozdější.

Režisér Honzl vycítil dobře neosymbolickou náznakovou stínovost této hry: fantómy rostoucí až do studené hrůzy popůlnočního nebe, halucinace trpícího zraku toužícího po realizaci v živé hmotě. Při svých nedostatečných prostředcích hmotných mohl jen napovědět, ale napověděl správně. Jinak herci: měli dopovědět, ale zůstali vesměs autorovi i nám nemálo dlužni.

Nákladem Odeonu vyšlo první číslo této nové revue, bohaté obsahem opravdu aktuálním. Mají tu básně Soupault (vzkaz „Do Prahy“), Nezval („Pozdrav Soupaultovi“), K. Biebl („Protinožci“), J. Seifert („Mokrý obraz“: „— hrávali jsme domina, / domina černých teček s hubenými dívkami z baru, / dívající se na jejich kolena, // jež byla vyzáblá / jako dvě lebky s hedvábnou korunkou podvazků / v zoufalém království lásky“), F. Halas, Jiří Voskovec; jsou tu překlady z Apollinaire (z jeho Kaligramů), z Lautréamonta; jsou zde kritické stati J. Fučíka, B. Václavka, K. Honzika, Štyrského & Toyenové, Teigehe, Honzla, řada referátů a poznámek; jsou tu ukázky moderní architektury E. Linhart, K. Seiferta, J. Krejčara, obrazy J. Rösslera, Toyenové, Štyrského; je tu fotografie Chaplina, Friga, Josefiny Bakerové... Co je sympatické na ReDu, jest jeho mnohostrannost: všímá si všech složek moderní kultury. Dále svěží, volný, širý vzduch světový, opravdu kamarádký, družný bez snobismu a exklusivismu. Není tu povýšeného a laciného apartnictví, jak je pěstovala nebožka Moderní revue; není to „kaplička“, kde celebruje pontifex a kde rozehrávají zvonečky i kaditelnice ministranti. ReD bude záhy potřebný každému, kdo se chce poučit o díle posledních generací, cizích i domácích, přáteli jako odpůrci, který chce poznati a nechce jen nadávati.

Anketa o „Knihách zdarma“

Vážení pánové,
odpovídám na Váš dotazník takto:

Ad 1. Neviděl jsem edice Knih zdarma. Jde-li opravdu, jak píšete, „o tovární přímo výrobu překladů, k nimž používání byli většinou překladatelé anonymní“, jde-li o „nesvědomitá vydání, literárně bezcenná, jazykově vadná, nepřehlédnutá, často i přepisovaná z překladů starších i nejstarších, — má *denní kritika povinnost* varovati před nimi své čtenářstvo. Kniha je knihou jen tenkrát, je-li výsledkem *svědomitého osobního úsilí spisovatelova*, který se snaží vytvořiti *něco nového a lepšího*, než tu posud bylo, — jinak je to brak, který má býti kritikou denního tisku (neboť jen ta dostane se mezi široké kruhy čtenářské a jen ta je vlivná) huben a ničén.

Ad 2. Já za svou osobu nevěřím heslům, jako je „Kniha zdarma“. Alespoň ne u nás, kde kruhy čtenářské jsou a budou vždycky poměrně omezené — nejsme veliký, tj. početně veliký národ. Snad je to možné v Americe, kde čtenářstvo jest jistě dvacetkrát, ne-li víckrát, početnější;